

ДОКЛАД

за работата на Националния координационен механизъм по правата на човека¹ през 2022 г.

Две години след обявената през март 2020 г. от Световната здравна организация пандемия от Ковид-19 дневният ред на международните организации се завърна към своя обичаен ритъм. Първоначално постепенно, а след това и в съответствие с нивата от преди пандемията, се възобнови провеждането на присъствени заседания, организирането на инициативи в многостранни формати и участия на високо ниво от столиците в откриващите сесии на водещите международни организации, разглеждащи различни аспекти от правата на човека. Агресията на Руската федерация в Украйна, започнала на 24 февруари 2022 г., даде отражение на дискусиите по правата на човека в рамките на ЕС, Съвета на Европа, ООН и ОССЕ, като в резултат бяха приети резолюции и направени съвместни изявления за насочване на вниманието към нарушаването на правата на човека.

През 2022 г. България участва като наблюдател в три редовни и две специални сесии на **Съвета на ООН по правата на човека**. Българската делегация направи 27 национални изказвания по различни въпроси от дневния ред, в т.ч. по противодействието на негативния ефект от дезинформацията върху правата на човека, правото на здравеопазване, правото на образование, правото на чиста питейна вода и санитарни съоръжения, правата на детето, правата на възрастните хора, правата на хората с увреждания, борбата с трафика на хора, техническата помощ и изграждането на капацитет по правата на човека, положението с правата на човека в Украйна, Беларус, Грузия, Афганистан и Мианмар. Българската страна заяви съавторство на инициативите за свикване на две специални сесии на Съвета - по влошаващото се положение с правата на човека в Украйна, вследствие на агресията на Руската федерация (на 12 май 2022 г.) и влошаващото се положение с правата на човека в Ислямска република Иран, по специално по отношение на жените и момичетата (на 24 ноември 2022 г.).

В изпълнение на решенията на IX-то заседание на Националния координационен механизъм по правата на човека, България издигна своята **кандидатура за член на Съвета по правата на човека на ООН (СПЧ) за периода 2024-2026 г.** Представянето на доброволни национални ангажименти е неразделна част от кандидатурата на всяка държава-кандидатка за член. Въз основата на принос от компетентните национални институции и задгранични представителства на България, бе подготвен проект на доброволни национални ангажименти, който предстои да бъде окончателно одобрен в началото на 2023 г.

След двегодишно прекъсване, **Националният координационен механизъм по правата на човека (НКМПЧ)** проведе своето присъствено заседание на 21 февруари 2022 г., с което даде нов импулс на координацията между държавните органи и независимите институции, занимаващи се с различни аспекти на правата на човека. В рамките на заседанието бе решено да се подготви механизъм за изплащане на финансови компенсации по уважени индивидуални жалби срещу България за нарушени права от контролните органи на ООН; бе одобрен проект на План за действие за изпълнение на препоръките, получени в рамките на Универсалния периодичен преглед на Съвета на ООН по правата на човека; бе одобрен VII-мия

---

¹ Националният координационен механизъм по правата на човека е създаден с Решение № 796 на Министерския съвет от 19.12.2013 г.

периодичен доклад на България за прилагането на Конвенцията против изтезанията и други форми на жестоко, нечовешко или унижително отнасяне или наказание (*б.а. който в последствие бе предоставен на вниманието на Комитета против изтезанията на 23 февруари 2023 г.*) и доклада с резултатите от първия мандат на България като член на Съвета на ООН по правата на човека (2019-2021 г.).

Въз основа на предоставен принос от страна на отговорните ведомства и институции, през м. март 2022 г. България подготви и предостави допълнителна информация по неотложни препоръки, получени след представянето на Осмия периодичен доклад на страната по **Конвенцията на ООН за премахване на всички форми на дискриминация спрямо жените**. Последното се състоя на 19 февруари 2020 г., в рамките на 72-та сесия на Комитета за премахване на дискриминацията спрямо жените в Женева, Швейцария. От страна на Комитета към България бяха отправени 49 препоръки със срок на докладване на изпълнението 2024 г. Някои от отправените препоръки, т. нар. „неотложни препоръки“, бяха с определен по-кратък срок на докладване, а именно - две години от преминаване на представянето.

През м. април 2022 г., след проведена на разгърната и засилена кампания, България беше избрана за член на **Изпълнителните съвети на ООН-Жени и на Детския фонд на ООН (УНИЦЕФ) за периода 2023 – 2025 г.** с голямо мнозинство. Страната ни стана част от Изпълнителния съвет на ООН-Жени за първи път. Резултатите от изборите са свидетелстват за разпознаваната активна политика, водена от България в подкрепа на правата на жените и момичетата, както и инициативите, предприети за защита и насърчаване на правата на детето.

На 23 юни 2022 г. в Ню Йорк, в рамките на 22-та среща на страните по Международната конвенция за премахване на всички форми на дискриминация спрямо жените, бе избрана за втори последователен мандат българският кандидат, Геновева Тишева, за член на **Комитета на ООН по премахване на дискриминацията спрямо жените** за периода 2023 – 2026 г. Въпреки огромната конкуренция за освобождаващите се дванадесет места и липсата на определени квоти по регионални групи на ООН, българската кандидатура бе избрана с 109 гласа от присъстващите и гласували 187 държави. Принос за успешния резултат и кампания имат както експертизата и доказаният професионализъм на Геновева Тишева като член на Комитета, така и положените усилия на задграничните представителства, с водещата роля на Постоянното представителство на Република България към ООН - Ню Йорк. Тъй като през 2022 г. се отбеляза 40-та годишнина от ратифицирането от нашата страна на Конвенцията за премахване на всички форми на дискриминация спрямо жените, по инициатива на България на 25 октомври 2023 г. в Женева бе организирано съпътстващото събитие в рамките на 83-та сесия на Комитета за премахване на дискриминацията спрямо жените (CEDAW). Събитието отбеляза и начало на активната кампания за избиране на Република България за член на Съвета на ООН по правата на човека за периода 2024-2026 г.

На 20 май 2022 г, Министерският съвет прие Решение № 324 за одобряване на **План за действие за изпълнение на приетите от Република България препоръки в рамките на Третия цикъл на Универсалния периодичен преглед** на Съвета по правата на човека на ООН (2022-2025 г.). За пръв път на подобно равнище бе приет акт, отразяващ ангажиментите на държавата по линия на Универсалния периодичен преглед, с което от българска страна бяха потвърдени задълженията си към този водещ механизъм на Съвета на ООН по правата на човека. Заложените мерки включват предимно вече набелязани от ведомствата задачи, с цел да се фокусират действията в сферата на правата на човека. Времевият хоризонт за изпълнение на плана е до 2025 г., когато следва да бъде подготвен следващия национален доклад на

България. От страна на Министерството на външните работи бе поет ангажимент да координира отчитането на мерките по Плана.

През м. септември 2022 г. беше изготвен и изпратен Национален отговор на България по доклада от посещението на **Подкомитета на ООН за предотвратяване на изтезанията и другите форми на жестоко, нехуманно или унижително отнасяне или наказание**, проведено през предходната година. Официалният отговор бе изготвен вследствие процес на съгласуване с всички компетентни национални институции.

През м. октомври 2022 г., правителството одобри **механизъм за изплащане на еднократни обезщетения по индивидуални жалби, уважени от органите на ООН**, контролиращи изпълнението на основните международни договори в областта на правата на човека, като прие Постановление № 316 на Министерския съвет от 7 октомври 2022 г. С приемането на този акт се адресира една от съществуващите в момента празнини в нормативната уредба, свързана с липсата на основание за изплащане на адекватно финансово обезщетение на жалбоподателя. Механизмът е насочен към граждани, за които органи на ООН мотивирано са се произнесли, че са станали жертва на неправомерни действия на държавата при изпълнението на международните задължения на страната.

В изпълнение на поетите международни ангажименти на Международния форум за борба с антисемитизма в Малмьо от м. октомври 2021 г., **позицията на националния координатор по антисемитизма** бе утвърдена като постоянно действаща на ниво заместник-министър на външните работи, определен със заповед на министъра на външните работи. Това се случи посредством подготовката и приемането на Решение № 874 на Министерския съвет от 4 ноември 2022 г.

По отношение на сътрудничеството със **Съвета на Европа**, през 2022 г. България представи коментарите на българските власти по Доклада на Европейската комисия срещу расизма и нетолерантността (ЕКРН), подготвен в рамките на Шестия мониторингов цикъл. Признание за България бе избрането на български експерт в Групата за борба с трафика на хора на Съвета на Европа (GRETA). В рамките на организацията, широк спектър от разглежданите въпроси бяха свързани с решението за изключване на Руската федерация от Съвета на Европа, което бе взето на 15 март 2022 г. Шест месеца след изключването, Руската федерация престана да бъде страна и по Европейската конвенция по правата на човека.

В рамките на **сътрудничеството с Агенцията на ЕС за основните права**, дирекция „Права на човека“, в качеството си на национална точка за контакт, съдейства за изготвяне и изпращане на приносите на България по Годишния доклад по правата на човека за 2022 г., както и по различните тематични доклади на FRA – относно предоставяната закрила за бежанците от Украйна, хората с увреждания, националната сигурност, и др.

През годината продължи да функционира успешно мрежата от експерти на НКМПЧ, която осъществяваше редовна и бърза координация по редица въпроси, свързани с правата на човека. Сътрудничеството с неправителствените организации продължава да бъде развивано в рамките на международните организации, в които България членува.

М. Януари 2023 г.

Дирекция „Права на човека“